

INFORMATIKOS MOKYMO VIDURINĖJE MOKYKLOJE NUOSTATŲ FORMAVIMASIS

Valentina Dagiienė

Informatikos mokymo ekspertų komisija gyvuoja šešerius metus. Per šį laikotarpį nuveikta nemažai: suformuota nacionalinė informatikos dėstymo koncepcija, parengtos informatikos mokymo programos, mokomoji medžiaga bei mokymo priemonės, rūpinamasi mokytojų kvalifikacijos kėlimu, informatikos brandos egzaminu. Dėl aktyvios komisijų veiklos informatikos kursas tapo lygiaverčiu dalyku tarp kitų mokyklinių disciplinų. Komisija formuoja informatikos mokymo vidurinėje mokykloje pagrindinius principus, lemia mokomosios medžiagos turinį, iš dalies nusako dėstymo metodus. Šiame straipsnyje bandysime apžvelgti svarbiausias informatikos ekspertų komisijos veiklos kryptis, nuostatų formavimąsi bei jų įtaką kitiems mokykliniams dalykams. Visų 27 1995–1996 metų Švietimo ir mokslo ministerijos ekspertų komisijų sąrašus galima rasti knygelėje [8].

1990 metais Kultūros ir švietimo ministerijos (dabar Švietimo ir mokslo) kolegijos sprendimu buvo nutarta įsteigti visų mokykloje mokomų dalykų ekspertų komisijas. Jų pagrindinė paskirtis tuomet turėjo būti rūpinimasis mokyklinių vadovėlių leidyba, kadangi ministerija ketino parengti daug vadovėlių, parašytų pagal naujus nuostatus. Vėliau šių komisijų veikla smarkiai plėtėsi.

Ekspertų dalykinė komisija, kaip sakoma Kultūros ir švietimo ministerijos nuostatuose [6], yra kolegiali vienos srities specialistų grupė, sprendžianti pagrindinius dalyko ugdymo turinio bei metodikos klausimus. Komisijos sudėtis tvirtinama vieniems metams, pirmininkas ir sekretorius skiriami ministro įsakymu

(dabar pirmininką renka komisija). Nuostatuose buvo aiškiai apibrėžtos komisijos funkcijos – ekspertų dalykinė komisija:

- 1) organizuoja vadovėlių rankraščių, mokymo programų ir priemonių projektų bei kitų pedagoginių leidinių recenzavimą, svarstymą ir juos tvirtina;
- 2) konsultuoja vadovėlių ar kitų mokymo priemonių autorius;
- 3) svarsto ir tvirtina baigiamųjų ir stojamųjų egzaminų bilietus;
- 4) teikia rekomendacijas ir išvadas kitais ministerijos pateiktais komisijai svarstyti klausimais;
- 5) svarsto ir teikia siūlymus dėl mokymo planų sudarymo;
- 6) teikia siūlymus dėl dalykinių programų plėtotės perspektyvų.

Pirmosios ekspertų dalykinės komisijos (lietuvių kalbos, lietuvių literatūros, biologijos, fizikos ir chemijos) buvo patvirtintos vėlyvą 1990 metų rudenį.

1990 metų gale Informatikos ir prognozavimo centre prasiėjo parengiamieji darbai Informatikos mokymo ekspertų komisijai steigti. Informatikos disciplina bendrojo lavinimo mokyklose tuomet buvo pradėjusi penktuosius mokymo metus. Tada ir susimąstyta, ar ne laikas informatikai pradėti lygiuotis į kitus dalykus.

Informatikos ir prognozavimo centro iniciatyva į kuriamą informatikos ekspertų komisiją buvo pasiūlyti pirmieji kandidatai: trys mokslininkai – G. Grigas, A. Kancleris, R. Petrauskas ir trys mokytojai – A. Dinda, G. Rudzis, G. Sudniutė. Jiems buvo palikta teisė pasiūlyti į komisiją dar po vieną žmogų.

1991 metų gegužės 1 d. Kultūros ir švietimo ministerijos nutarimu Nr. 23 patvirtinta Informatikos ekspertų dalykinė komisija (dabar ji vadinama Informatikos mokymo ekspertų komisija). Komisijos pirmininku buvo paskirtas tuometinis Informatikos ir prognozavimo centro direktorius Giedrius Zlatkus, sekretoriumi – to paties centro skyriaus vadovas Ričardas Ališauskas.

Pagrindinis susikūrusios komisijos rūpestis buvo susisteminti dėstančių informatiką mokyklų mokymo programas ir parengti

reikalavimus bendram kursui. Buvo įvairių pasiūlymų, todėl beveik visą pavasarį (tiek jo ir tebuvo, juk komisija patvirtinta gegužį) ir vėliau visą rudenį kiekviename posėdyje buvo nagrinėjamos įvairios informatikos kurso alternatyvos. Aišku, didelę įtaką tam darė ką tik išėjęs originalus informatikos vadovėlis – bandomoji mokymo priemonė X–XII klasėms [2]. Rudenį buvo parengta ir knyga mokytojams „Informatikos mokymas” [3].

Pirmas nacionalinis informatikos kursas. Nuo 1986 iki 1991 metų informatika Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose buvo dėstoma pagal Rusijos mokslininkų parengtą vadovėlį [9, 10]. Beje, antroje šio vadovėlio dalyje jau buvo ir mūsų įnašas: originale esanti Rapyros programavimo kalba pakeista Lietuvoje populiarios Paskalio programavimo kalbos aprašu [10]. Tais laikais tai buvo nemažas pasiekimas – naujos programavimo mokymo koncepcijos formavimas. Tuo metu Lietuvos mokslininkai turėjo nemažą įdirbį programavimo mokymo metodikos klausimais. Mat nuo 1981 metų veikė respublikinė neakivaizdinė Jaunųjų programuotojų mokykla, kurioje nuolat buvo atliekami moksliniai metodiniai tyrinėjimai. Jų rezultatai buvo svarstomi įvairiuose seminaruose, konferencijose tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų.

Įsteigus informatikos mokymo ekspertų komisiją buvo stengiamasi iš esmės permąstyti informatikos mokymo turinį. Gana greitai besiginčydami posėdžiuose ekspertai parengė bendro lavinimo mokyklų informatikos mokymo programos projektą ir išleido jį atskira knygele [13].

Parengtoji informatikos programa apėmė keturias stambias temų grupes:

- Informatikos įvadas
- Praktinė informatika
- Teoriniai kompiuterių pagrindai
- Algoritmavimas ir programavimas

Visos temos turėjo būti dėstomos tiek turint kompiuterius, tiek ir be jų. Tik mokomosios medžiagos apimtis skirtinga. 1991–

1992 mokslo metais mokyklose, neturinčiose kompiuterių, informatikos mokymui X, XI ir XII klasėse buvo skiriama po vieną valandą per savaitę. Kompiuterius turinčių mokyklų X ir XI klasėse informatikai skiriama po 2 valandas, XII klasėje – 1 valanda.

Kompiuterius turinčioms mokykloms buvo siūloma apie pusę pamokų skirti praktiniam darbui: padirbėti su klaviatūros treniruokliais, grafiniais redaktorais, supažindinti mokinius su skaičiuoklėmis, duomenų bazėmis bei kita populiaria programine įranga, panaudoti turimas mokomąsias programas per kitų dalykų pamokas.

Jau 1991 metais susiformavo dvi ryškios informatikos mokymo koncepcijos. Jos atsispindi ir minėtoje informatikos mokymo programoje [13].

Pirmoji koncepcija racionalesnė, paremta stipriu loginiu mąstymu, ugdanti tam tikrą techninę sampratą, gilų darbo su informacinėmis priemonėmis suvokimą. Ji gana neblogai atitinka V. Dagienės ir G. Grigo bandomąją mokymo priemonę.

Antroji koncepcija labiau humanitarinė, gilinamasi į sąvokų kaitą ir semantiką, ypatingas dėmesys skiriamas informacijai kaip visuotinai būtinam reiškiniui, nuo kurio priklauso visuomenės gyvenimas. Pastarajai koncepcijai tuomet dar labai trūko literatūros. Dažniausiai buvo remiamasi Rusijos mokslininkų V. Belošapkos ir V. Lesnevskio darbais.

Dėl algoritmavimo bei programavimo mokymo ginčų beveik nebuvo. Gal tik vienas kitas sudvejodavo, ar iš viso to reikia. Kursas buvo neblogai metodiškai parengtas, nes šioje srityje jau buvo dirbama daugelį metų, Jaunųjų programuotojų neakivaizdinėje mokykloje buvo išbandoma algoritmavimo bei programavimo mokymo metodika. Be to, buvo parengta nemažai metodinės medžiagos, sukaupta daug uždavinių, išleistos kelios mokomosios knygelės.

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas ir atestacija. Kadangi informatikos mokymo ekspertų komisija buvo sukurta mokslo

metų gale, tai 1991 metų rudenį (kitais mokslo metais) nebuvo prasmės jos keisti ar tvirtinti iš naujo, kaip buvo daroma su kitų dalykų ekspertų komisijomis.

1991 m. rudenį pagrindinis svarstomas klausimas buvo pedagogų atestacija. Rugsėjo gale buvo parengtas informatikos mokytojų atestacijos prioritetine tvarka turinio projektas. Pirmąjį mokytojų dalykinio pasirengimo atestacijos turinį parengė Ričardas Ališauskas. Mokytojų atestacijai prioritetine tvarka vykdyti 1992 metų lapkričio mėn. buvo sudaryta kvalifikacinė komisija.

1991 m. rudenį prasidėjo kompiuterinio švietimo kursai įvairių dalykų (ne informatikos) mokytojams. Minimali šio kurso programa apėmė šešias temas: pažintis su klaviatūra, tekstų ir grafiniai redaktoriai, duomenų bazės, skaičiuoklės, mokomieji kompiuteriniai žaidimai, metodiniai ir moksliniai kompiuterinės pedagogikos klausimai.

Ypač svarbi buvo paskutinioji tema, tačiau tuo metu dar neturėta nei pasirengusių tam lektorių, nei prieinamos literatūros. Pirmąsias paskaitas bei straipsnius apie informacinę visuomenę, informacinės kultūros ugdymą ėmė rengti Ričardas Ališauskas. Jau tuo metu rašydamas apie moksleivių informacinės kultūros formavimą R. Ališauskas pabrėžė, kad natūralu informacinę technologinę ugdymą ištirpdyti visų dalykų ugdymo metodikoje. Jis vienas pirmųjų pradėjo šnekėti apie informatikos integravimą į kitus įvairius dalykus (ir tebešneka iki šiolei). Remdamasis įvairių psichologų bei pedagogų metodiniais patarimais, R. Ališauskas siūlo pereiti nuo instrukcionistinės kurso dėstymo metodikos prie konstrukcionistinės.

1994 metų pabaigoje Švietimo ir mokslo ministerijos kolegija patvirtino gana aiškius „Pedagogų atestacijos nuostatus“ [12], kuriais remiantis prasidėjo bendroji visų dalykų mokytojų atestacija. 1995 metų vasario 7 d. buvo patvirtinta Informatikos mokytojų kvalifikacijos komisija, kuri rūpinosi ne tik mokytojų atestacija, bet ir jų profesiniu tobulėjimu. Ši komisija kartu su Informatikos mokymo ekspertų komisija apibrėžė informatikos dalyko ir

metodikos naujųjų įskaitos programą [5]. Joje pateiktos aštuonios aktualios informatikos mokymo metodikos problemų temos (atkreipiame dėmesį, kad jos yra gana plačios):

1. Informatikos mokymo turinys reformuotoje mokykloje. Bendrieji ir specialieji dalyko tikslai, uždaviniai, didaktinės nuostatos.

2. Bendrosios, mokyklos ir individualiosios programos. Programų sudarymo principai. Programų struktūra.

3. Informatikos mokymo metodologinės problemos. Informatikos integracija į kitus dalykus.

4. Kompiuterių panaudojimo įvairaus amžiaus mokinių grupėse ypatumai.

5. Gabių vaikų kompiuterinio ugdymo ypatumai.

6. Teorijos ir praktikos santykio problema informatikos pamokose.

7. Algoritminio mąstymo ugdymas. Algoritmavimo stiliaus svarba ir įtaka mokinių mąstymui.

8. Projektų kūrimo samprata bei organizavimo problemos.

Laikantis įskaitą informatikos mokytojas turi ne tik išmanyti šias temas, bet ir parengti metodinį darbą. Sunkumai kyla dažniausiai dėl to, kad nemaža dalis informatikos mokytojų atėjo iš skaičiavimo centrų ir neturi jokio pedagoginio pasirengimo, kiti tebedėsto mokykloje matematiką ar fiziką, o informatikos teturi tik keletą valandų per savaitę. Kai kurie iš jų iš viso neturi noro bent kiek daugiau dėmesio skirti informatikos mokymo metodikai. Ekspertai ne kartą organizavo seminarus, paskaitas metodinių darbų bei mokykloje dėstomo informatikos kurso programų rengimo klausimams nagrinėti.

Informatikos mokymo planas. 1992 metų pradžioje buvo rimtai susimąstyta dėl 1992–1993 mokslo metų informatikos mokymo plano. Vieni siūlė mokymo plano nekeisti, palikti tokį, koks buvo anksčiau: X klasei skirti 1 val. privalomojo kurso, turintiems kompiuterius – 1 papildomą valandą, XI klasei – 1 val.

privalomojo kurso ir papildomai 1 valandą turintiems kompiuterius bei XII klasėje – visiems 1 valandą (dar 1 val. gali būti pasirinkama papildomai). Kiti siūlė padidinti valandų skaičių XII klasėje: turintiems kompiuterius padaryti 2 valandų privalomą kursą.

Buvo bandoma formuoti informatikos kurso turinį atsižvelgiant į mokyklos profilį, bent jau tikslųjų mokslų profilio mokykloms privalomų valandų skaičių nustatyti dvigubai didesnę.

Tačiau informatikos mokymo planas buvo patvirtintas gerokai „apskabytas“: privalomasis kursas sutrumpėjo iki 2 val., jį dėstyti buvo siūloma X klasėje. Turinčioms kompiuterių mokykloms XI klasėje galėjo būti skiriamos 2 valandos pasirinkamojo kurso, analogiškai XII klasėje – 1 valanda.

1992–1993 mokslo metais informatikos mokymo planas vėl buvo keičiamas: informatikos privalomajam kursui numatyta po 1 valandą X ir XI klasėse. Toks jis liko ir iki šiolei. Didelių pasikeitimų tikimasi kitais metais, kai privalomasis informatikos mokymas atsidurs 9–10 klasėse, o vyresnėse bus tik profiliuoti dalykai.

Informatikos vadovėlių rengimas. 1992 metų vasarą buvo bandoma išjudinti autorius naujam informatikos vadovėliui sukurti. Buvo parengti konkurso bendrojo lavinimo mokyklos informatikos vadovėliui sukurti nuostatai. Šiuo konkursu buvo siekiama patenkinti skirtingai aprūpintų mokyklų poreikius, sudaryti vadovėlių pasirinkimo galimybę, ieškoti naujų informatikos dalyko raidos krypčių, puoselėti kultūrinės bei pedagoginės tradicijas. Deja, naujo vadovėlio taip ir nesulaukta...

Informatikos vadovėliai ar kitos mokymo priemonės – labai opus klausimas, tam reikėtų atskiros analizės. Galime džiaugtis tik tuo, kad kasmet vis daugiau ir daugiau išleidžiama knygų, skirtų kompiuterių naudojimui, visuomenės mokymo dirbti su kompiuteriais klausimams. Nors daugelis jų dar tebėra menkos kokybės, tačiau galima tikėtis, kad laikui bėgant autoriai išaugs, susistemins turimas žinias, pasimokys iš kitų šalių rašančiųjų ir tada turėsime profesionaliai parašytų knygų, tarp jų – ir vadovėlių.

Pradedant 1992–1993 mokslo metus R. Ališauskas pasiūlė naujus informatikos mokymo ekspertų komisijos formavimo principus. Kandidatus galėjo siūlyti ekspertai bei Informatikos ir prognozavimo centras. Daugiausiai balų surinkęs penketukas turėjo tapti komisijos branduoliu, kuris kooptuotų kitus narius. Buvo pritarta šiam pasiūlymui, ir antroji komisija suformuota remiantis išdėstytais principais.

Informatikos mokymo programa. 1992–1993 metų ekspertų komisija daug dėmesio skyrė naujai informatikos mokymo programai suformuoti. Buvo pateikti du pagrindinės programos dalies (privalomosios) projektai ir keletas detalizuotų programų projektų. Tačiau visos pateiktos programos būdavo gana nerišlios, sunkiai realizuojamos, kadangi trūko mokomosios medžiagos. Buvo bandoma remtis geriausiais mokytojais, dirbančiais mokyklose, tačiau ir jiems stigo patirties, kadangi dauguma jų dar nebuvo dėstę to paties kurso keletą metų, dar neturėjo savo koncepcijos. Po ilgų dvejonių ekspertai balsuodami nusprendė palikti tik pirmąją privalomosios programos variantą, kuris atitiko V. Dagienės ir G. Grigo bandomąjį vadovėlį. Programoje buvo išdėstyti pagrindiniai siekiai [14]:

a) apibendrinti moksleivių informatikos žinias, įgytas ligi tol mokykloje ar už jos ribų;

b) sudaryti galimybę moksleiviui apsispręsti dėl tolesnio specializavimosi informatikos srityje;

c) kartu su kitais mokymo dalykais ugdyti bendrąją moksleivių informacinės veiklos kultūrą.

Pagrindinės mokymo temos liko tos pačios, tik formuluotė šiek tiek pasikeitė:

1. Informaciniai reiškiniai (bendriausios natūralių procesų schemas ir klasifikacijos).

2. Informacinė technologija (dirbtiniai informacijos kaupimo, saugojimo, naudojimo ir skleidimo būdai).

3. Algoritmavimas (pagrindinės algoritmavimo konstrukcijos, jų taikymas sprendžiant uždavinius, algoritmavimo kultūra).

Visos temos turėjo būti dėstomos tiek turint kompiuterius, tiek be jų.

1993 metų pavasarį pradėta kalbėti apie informatikos mokymo rezultatų standartų problemas. Bet tai buvo tik pirmieji vėjo gūšiai šioje srityje. Nedaug kas ką žinojo, tad bendromis jėgomis buvo svarstoma standartų paskirtis, struktūra, mokinių žinios ir mokėjimai.

Informatikos brandos egzaminas. 1993 metais informatikos ekspertų komisijoje imta diskutuoti, ar nereikėtų į pasirenkamųjų brandos egzaminų bloką įtraukti ir informatikos. Abiturientams tai, be abejo, būtų naudinga, ypač tiems, kas labai mėgsta darbą su kompiuteriu – būtų platesnės galimybės pasirenkant egzaminus. Vėlyvą tų pačių metų rudenį buvo priimtas nutarimas apie būsimą informatikos brandos egzaminą.

Pagrindinis uždavinys – suformuoti egzamino turinį. Gana nelengva užduotis, kadangi informatika mokyklose buvo labai nevienalytis kursas. Ko reikalauti, kad neliktų nuskriaustas tas mokinys, kurio mokykla neturi gerų kompiuterių ar tinkamos mokomosios medžiagos? Daugelio temų, būtinų informacinės visuomenės piliečiui, nebuvo galima įtraukti į egzamino klausimus, kadangi nėra mokiniui prieinamų knygų, kuriose jis galėtų apie tai pasiskaityti. Po ilgų svarstymų nuspręsta egzamino turinį B ir A lygiu formuoti tik iš minimalios programoje paskelbtos medžiagos. Buvo sudaryta atskira egzamino rengimo grupė, kuri ilgokai dirbusi suformulavo privalomas egzamino temas, jos iš esmės nepakito iki šiol [16].

Egzaminą sudaro du teoriniai klausimai anksčiau minėtomis temomis ir trys uždaviniai. Pirmieji du uždaviniai renkami iš informacijos bei logikos ir turi parodyti, kaip mokinys geba naudotis šios srities bendriausiomis žiniomis. Šie uždaviniai loginio mąstymo mokiniams paprastai būna nesunkūs ir įdomūs. Komisi-

ja siekia pateikti ne tradicinius, vien formulėmis sprendžiamus, o reikalaujančius apmąstymo, platesnio pobūdžio, susietus su įvairiomis gyvenimo sritimis uždavinius. Tačiau tai kol kas sunkiai sekasi įgyvendinti, nes tiek mokiniai, tiek mokytojai pripratę prie šabloniškų užduočių, ir dažniausiai jiems nepriimtina matyti kito kio pobūdžio uždavinius.

Trečiasis uždavinys – iš algoritmavimo. Moksleivis jo sprendimą turi užrašyti žinomos programavimo kalbos žymenimis, o laikantieji egzaminą A lygiu bei pagal sustiprinto mokymo programas šį uždavinį turi atlikti kompiuteriu.

1995 metais visi Lietuvos abiturientai pirmą kartą galėjo pasirinkti informatikos egzaminą vietoj biologijos, fizikos ar chemijos. Išsamesnė egzamino užduočių struktūra, organizacinė tvarka bei laikymo rezultatai buvo paskelbti straipsnyje [4].

Nauji ekspertų komisijų nuostatai. 1992 metais Kultūros ir švietimo ministerijos kolegija parengė ir patvirtino naujus ekspertų komisijų nuostatus [7]. Čia buvo aiškiau suformuluotos ekspertų komisijų funkcijos, veikla, teisės, jų sudarymas bei darbo organizavimas. Vėliau dar buvo tikslinamos komisijos funkcijos bei veikla, tačiau tolesni pakeitimai lietė neesmines pataisas, dažniausiai buvo redakcinio pobūdžio. Pagrindinės ekspertų komisijos funkcijos, remiantis naujais nuostatais, yra šios:

1) teikti siūlymus ministerijai įvairiais švietimo plėtotos klausimais;

2) inicijuoti kūrybinių grupių sudarymą atskiriems ugdymo darbams atlikti;

3) svarstyti ir teikti išvadas dėl bendrųjų įvairių tipų mokyklų veiklą reglamentuojančių dokumentų: mokymo planų, programų, standartų;

4) inicijuoti vadovėlių, mokymo priemonių bei kitų metodinių priemonių rengimą, organizuoti jų rankraščių recenzavimą, svarstymą ir aprobavimą;

5) svarstyti ir aprobuoti baigiamųjų egzaminų tvarką ir programas;

6) atlikti mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programų ekspertizę, teikti siūlymus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo klausimais.

Ekspertų komisijų veikla per šešetą metų smarkiai išsiplėtė, ji apėmė svarbiausius mokymo klausimus: programų, vadovėlių ir egzaminų priežiūrą, mokytojų rengimą.

Visi šie klausimai buvo svarbūs ir gana platūs, jų parengimui reikėjo nemažai pastangų, tad komisijai teko pernelyg daug darbų. Ypač darbų padaugėjo, kai ėmė steigtis gimnazijos ir reikėjo tvirtinti kiekvienos mokyklos parengtas programas. Todėl imta ieškoti būdų darbui supaprastinti. Buvo siekiama susisteminti vidinę komisijos darbo veiklą – parengti vidinius komisijos veiklos nuostatus bei reglamentą.

Kadangi ekspertų komisija turėjo daug įvairaus pobūdžio darbų ir juos visus aptarti posėdžių metu pasidarė neįmanoma, buvo pasiūlyta sudaryti darbo grupes konkreitiems klausimams spręsti. Aišku, paguoda ne itin didelė, nes ekspertų nedaug, sprendžiamų klausimų nemažai, tad kiekvienam ekspertui teko būti keliose grupėse. Bet šitaip buvo gaunami kokybiškesni ir efektyvesni rezultatai, ekspertai jausdavosi labiau atsakingi ir daug darbų nuveikdavo namuose. 1995–1996 metais informatikos mokymo ekspertų komisija buvo sudariusi penkias darbo grupes, skirtas šiems klausimams nagrinėti: bendrosios programos ir standartai, informatikos vadovėliai, einamųjų mokslo metų informatikos egzaminas, perspektyvus informatikos egzaminas, informatikos skaitiniai vidurinės mokyklos mokiniams.

1995 metais vis tebeplūdo gimnazijų bei kitokio tipo vidurinių mokyklų informatikos programos. Kiekvienas ekspertas kas mėnesį turėdavo peržiūrėti ir recenzuoti po keletą programų. Kad būtų lengviau įvertinti, sudaryta mokymo programos recenzijos anketa. Darbas lyg ir palengvėjo, reikėdavo atsakyti tik į 9 klausimus, tačiau daugelis mokyklų pateikdavo (ir tebe pateikia) atmestinais parengtas programas, nesilaiko jokių metodinių reikalavimų, netgi stokojama elementarios rašto kultūros. Ekspertai

kelis kartus rengė seminarus, paskaitas programų rašymo klausimais. Deja, pagerėjo dar labai nežymiai. Vadinasi, reikia visiems galvoti apie mūsų visuomenės informacinę kultūrą. Ypač į tai turi atsižvelgti aukštosios mokyklos, rengiančios pedagogus bei kitus kvalifikuotus specialistus.

Informatikos mokymo ekspertų komisijos veiklos reglamentas (memorandumas). 1994 metų pradžioje buvo pakoreguota komisijos veikla ir numatytos veiklos kryptys. Atsižvelgiant į ministerijos ekspertų komisijų nuostatus, informatikos mokymo ekspertų komisija numatė svarbiausius svarstomus klausimus: mokymo plano sudarymas, mokymo programos rengimas, rūpinimasis mokytojų kvalifikacijos tobulinimu, mokyklų aprūpinimas kompiuterine technika bei programine įranga, metodinės literatūros rankraščių svarstymas, aprobavimas, autorių skatinimas, gabių informatikai vaikų ugdymas, informatikos brandos egzaminų formavimas.

Dėl mokymo plano buvo suformuluota nuostata, kad privalomajam informatikos kursui turi būti skiriama ne mažiau kaip 68 val. (2 val. per savaitę, kai mokoma vienus metus, arba 1 val., kai mokoma dvejus metus). Mokymo plane turi būti sudarytos sąlygos papildomam informatikos mokymui (pasirenkamo, sustiprinto mokymo ar papildomo ugdymo valandos).

Buvo nutarta, kad mokymo programa turi reglamentuoti kelis pagrindinius dalyko modulius, trumpai nusakyti jų turinį ir pateikti kelis alternatyvius detalesnius realizavimo variantus.

Atsižvelgiant į įvairias tiek ekspertų, tiek mokslininkų, tiek mokytojų išsakytas mintis buvo parengta nauja informatikos mokymo programa [15].

Į šią programą pirmą kartą buvo įtraukti mokymo moduliai, susiję su platesne informatikos bei informacinių technologijų samprata. Tai Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto parengti moduliai „Informacija ir komunikacija visuomenėje“ bei „Dokumentinės kultūros pagrindai“.

R. Ališausko iniciatyva buvo parengtas informatikos mokymo ekspertų komisijos memorandumas, kuriame bandyta išsakyti ekspertų komisijos nuomonę įvairiais strateginiais klausimais.

Buvo priimtos trys komisijos veiklos formos: posėdžiai, apsikeitimai dokumentais ir telekomunikacinės apklausos. Kadangi visi ekspertai turi elektroninį paštą, labai patogiu naudojantis juo teikti įvairius pasiūlymus, formuoti posėdžio dienotvarkę. Telekomunikacinės priemonės ypač gerai tinka, kai reikia operatyviai priimti sprendimus, kai klausimas nereikalauja ilgų diskusijų, ypač kai sprendimas būna aptartas, bet nepriimtas per ankstesnį posėdį.

Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Informatikos ekspertams opiausias klausimas buvo ir tebėra – bendroji informatikos mokymo programa ir išsilavinimo standartai. Komisija sugaišo daug laiko bandydama parengti informatikos išsilavinimo standartus. Buvo išklaudyta įvairių nuomonių, ekspertai suskilo į kelias grupes, užvirdavo aštrios diskusijos.

Tuo metu kitų disciplinų ekspertų komisijos drauge su Pedagoginiu institutu kruopščiai rengė bendrąsias mokymo programas (standartus atidedamos vėlesniam laikui). 1994 metais pasirodė didžiulė knyga, kurioje buvo išspausdinti įvairių mokyklinių dalykų bendrųjų programų projektai [11]. Deja, informatikos ten nebuvo. Tiesiog nebuvo laiku sukrusta ir parengta. Todėl kitais, 1995 metais ekspertų komisija visą dėmesį skyrė informatikos bendrajai programai rengti, tikėdamasi, kad greitai bus išleista papildoma medžiaga bei pataisymai. Deja, kol kas tokio leidinio dar nėra, ir informatikams belieka tenkintis „Dialogue“ išspausdintu bendrosios programos projektu [1].

Išsilavinimo standartai buvo tikslinami vos ne kiekvieną ekspertų posėdį. 1996 metų pavasarį komisija parengė gana išbaigtą jų projektą, tačiau jis iki šiol dar nebuvo niekur publikuotas. Šiuo metu dar neparengti kai kurių kitų mokyklinių disciplinų standartai, komisijos dar tebediskutuoja, kas juose turėtų būti. Todėl informatikos mokymo standartų tobulinimas šiuo metu yra pats svarbiausias klausimas.

Kadangi tiek bendroji informatikos programa, tiek išsilavinimo standartai kelia daug diskusinių minčių ir nėra lengva apie tai trumpai parašyti, tai šių dokumentų medžiagos straipsnyje išsamiau nenagrinėsime. Tačiau vis dėlto reikia pripažinti, kad šių dokumentų parengimas – didžiulis informatikos mokymo ekspertų komisijų nuopelnas.

1996 metais imta aščiau diskutuoti dėl mokymo lygių bei profiliuoto mokymo sampratos. Tai bus vienas iš svarbiausių klausimų, kuri turės spręsti šių metų informatikos mokymo ekspertų komisija.

LITERATŪRA

1. Dagienė V., Ališauskas R. Informatikos bendrosios programos projektas // „Dialogas“, 1995 m. balandžio 7 d., Nr. 14.

2. Dagienė V., Grigas G. Informatika: Bandomoji mokymo priemonė X–XII klasėms. – Kaunas: Šviesa, 1991, 200 p.

3. Dagienė V., Grigas G. Informatikos mokymas: Knyga mokytojui. – Kaunas: Šviesa, 1992, 182 p.

4. Dagienė V. Pirmasis informatikos brandos egzaminas // Informatika. – Vilnius, 1995, Nr. 27, 7–23.

5. Dagys V. Informatikos mokytojų atestacijos ypatumai // Kompiuterinių dienų 95: Renginio medžiaga. – Vilnius: Žara, 1995, 153–156.

6. Ekspertų dalykinės komisijos nuostatai / Patvirtinta Kultūros ir švietimo ministerijos Kolegijoje 1990 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. 8. (mašiništas).

7. Ekspertų dalykinių komisijų nuostatai / Patvirtinta Kultūros ir švietimo ministerijos Kolegijoje 1992 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 44. – LR KŠM informacinis biuletenis, Nr. 6(10), 1992 birželis, 17–19.

8. Ekspertų komisijos. – Vilnius: Leidybos centras, 1996, 31 p.

9. Informatikos ir skaičiavimo technikos pagrindai: Bandomoji mokymo priemonė vidurinėms mokykloms. I d. / Orig. red. A. Jeršovas, V. Monachovas. – Kaunas: Šviesa, 1986.

10. Informatikos ir skaičiavimo technikos pagrindai: Bandomoji mokymo priemonė vidurinėms mokykloms. II d. / Orig. red. A. Jeršovas, V. Monachovas. [Paskalio programavimo kalba, V. Dagio] – Kaunas: Šviesa, 1987.

11. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos: Projektai. – Vilnius: Leidybos centras, 1994.

12. Pedagogų atestacija: Nuostatai, įskaitos, programos. – Vilnius: Lietuvos pedagogų kvalifikacijos institutas. „Dialogas“, 1995.
13. Vidurinės mokyklos bendrojo lavinimo programos: Informatika X–XII kl. – Kaunas: Šviesa, 1991, 10 p.
14. Vidurinės mokyklos bendrojo lavinimo programos: Informatika – Vilnius: Leidybos centras, 1993, 14 p.
15. Vidurinės mokyklos bendrojo lavinimo programos: Informatika. – Vilnius: Leidybos centras, 1994, 26 p.
16. XII klasės egzaminai 1995–1996 m. – Vilnius: Leidybos centras, 1996, 136–142 p.

Įteikta 1996 m. sausio mėn.

FORMATION OF ATTITUDES OF TEACHING COMPUTER SCIENCE IN SECONDARY SCHOOL

Summary

The article is devoted to the activities of the expert groups of Computer Science that are teaching and working at the Ministry of Education and Science. The first expert group of Computer Science teaching was established in autumn 1990 and is renewed every school year. The main functions of the expert group are: a) to give an incentive to writing textbooks or other methodical material; b) to review and approbate a manuscript of teaching materials; c) to consider teaching curriculum, standards, and other documents concerning school activity; d) to prepare an outline and tasks of Computer Science examination; e) to take care of teacher training. Changes in teaching Computer Science methodology and curricula are described. The first Computer Science national course, teacher – training problems, the preparation of textbooks, and curriculum and standards of Computer Science are discussed.